

งานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

นางสาวทุติสารี ชัคกะพู

005621

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๔

ISBN 974-561-410-6

I16718173

LIBRARY INVENTORY OF UNIVERSITY LIBRARIES
IN THAILAND

Miss Putisar Akkapoo

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University
1982
ISBN 974-561-410-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ งานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
โดย นางสาวพูนิสาร์ อัครกะพู่
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วลัยพร เหมะรัชตะ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุสรณ์ สุนทรพงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *ปิยนุช บุนนาค* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *อริศรา อภัย* ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ)

..... *จิตติพร นามะ* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วลัยพร เหมะรัชตะ)

..... *อนุสรณ์ สุนทรพงศ์* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุสรณ์ สุนทรพงศ์)

..... *วิมลวรรณ รัตตสาร* กรรมการ
(นางสาวลักษณหญิง รัตตสาร)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ งานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
 ชื่อนิสิต นางสาว พุฒิสารี ชัยคะบุ
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วลัยพร เหมะรัชตะ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุสรณ์ อุนทรพงศ์
 ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
 ปีการศึกษา ๒๕๒๕

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนและการดำเนินงานสำรวจหนังสือ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงงานสำรวจหนังสือให้มีแนวปฏิบัติที่ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการค้นคว้าจากหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การสัมภาษณ์ และการแจกแบบสอบถามแก่บรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับงานสำรวจหนังสือของสำนักหอสมุด หรือหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย ๑๐ แห่ง จำนวน ๑๓๔ คน ได้รับแบบสอบถาม คืน ๑๑๗ ฉบับ หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๗.๓๑ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาเสนอในรูปของร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๔ แห่ง ดำเนินงานสำรวจหนังสือ และมีห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๑ แห่ง ไม่ดำเนินงานสำรวจหนังสือ คือ หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
๒. หัวหน้างานสำรวจหนังสือของห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์คนใดคนหนึ่งที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือบรรณารักษ์วิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการ ผู้สำรวจหนังสือส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ห้องสมุด รองลงมา คือ บรรณารักษ์บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

๓. ทรัพยากรของห้องสมุดทั้งหมด ห้องสมุดแต่ละแห่ง เลือกสำรวจหนังสืออ้างอิง เป็นอันดับแรกสุด

๔. ผลการวิจัยตรงกับแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้องว่า ความถี่ในการสำรวจหนังสือและ ขั้นตอนการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งแตกต่างกัน ห้องสมุด มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ เลือกสำรวจหนังสือระหว่างปิดภาคการศึกษาภาคฤดูร้อน และปิดบริการ ในระหว่างการสำรวจหนังสือ

๕. ห้องสมุดทุกแห่งใช้บัตร แจกหมู่หนังสือ เป็นคู่มือประกอบการสำรวจหนังสือ

๖. หลังจากการสำรวจหนังสือสิ้นสุดลง ห้องสมุดส่วนใหญ่ทำรายงานการสำรวจ หนังสือแจ้งให้ผู้บริหารห้องสมุดและบรรณารักษ์ภายในห้องสมุดได้ทราบ

๗. ระยะเวลา ทรัพยากรของห้องสมุด บุคลากร ตลอดจนคู่มือการสำรวจ หนังสือและขั้นตอนการสำรวจหนังสือ เป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสำรวจหนังสือ

๘. บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเห็นว่าห้องสมุด ควรเลือกสำรวจหนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไป และวารสารเป็นอันดับแรกสุด

ข้อเสนอแนะ

๑. ผู้บริหารห้องสมุดควรกำหนดนโยบายในการสำรวจหนังสือและกำหนดไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร

๒. ควรมีการประชุมชี้แจง ขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงานสำรวจหนังสือ ตลอดจนวิธีแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ให้ผู้สำรวจหนังสือทุกคนได้ทราบและปฏิบัติในแนวเดียวกัน

๓. เพื่อให้งานสำรวจหนังสือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ห้องสมุดควรสำรวจทรัพยากรทุก ประเภทในห้องสมุด และควรเพิ่มจำนวนบุคลากรและระยะเวลาให้เพียงพอกับการดำเนินงาน สำรวจหนังสือ

2. For most university libraries, the appointed librarian or else cataloguer is the chief person who takes responsibilities in library inventory procedure. The library staff and reference librarians are mostly assigned to do the library inventory work.

3. Of all the library materials, each university library chooses to do the library inventory first on reference books.

4. The result of this research verifies the hypothesis that the frequency and the process of library inventory in each university library vary. Most university libraries do the library inventory work during the summer vacation. While the process of library inventory is going on, it is necessary that some library services be discontinued.

5. Shelflist cards are provided by every library as a staff manual.

6. After the library inventory procedure is completed, the report would be presented to the library administrators and librarians.

7. The lack of time, types of library materials, library staff and staff manual are the main problems in doing library inventory work.

8. Most librarians in each university library suggest that the library inventory procedure be done first on reference books, general text books and periodicals.

Recommendations :

1. The policy concerning library inventory procedure should be written and provided by the library administrators.

2. All library staff doing the inventory work should be modified about the details of library inventory procedure and relevant problems.

3. For the complete library inventory procedure, all types of library materials should be accounted for, the library staff should be increased and more time allowed.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร เหมะรัชตะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุสรณ์ สุนทรพงศ์ ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้กรุณาสละเวลาตรวจทาน แก้ไข และให้คำแนะนำในด้านวิชาการและสถิติแก่ผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร ทีชะระ คุณลักษณะหญิง รัตติสาร ผู้เสียสละเวลาในการเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดี และบรรณารักษ์ทุกท่าน ผู้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนบรรณารักษ์ และเพื่อน ๆ ทุกคน ตลอดจนน.ส.ทิมผกา อัครกะพู ผู้เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้ความสนับสนุนจนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

พูนสิริ อัครกะพู

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๘
รายการตารางประกอบ	๙
บทที่	

๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญ	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
ข้อดกกลงเบื้องต้น	๓
วิธีดำเนินงานวิจัย	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๔
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒. งานสำรวจหนังสือ	๗
ความหมายของ "งานสำรวจหนังสือ"	๗
ความสำคัญของงานสำรวจหนังสือ	๘
ประวัติและพัฒนาการของงานสำรวจหนังสือ	๘
วิธีสำรวจหนังสือ	๑๑
ทรัพยากรห้องสมุด	๑๙
บุคลากร	๒๑

ช่วงเวลาในการสำรวจหนังสือ	๒๗
การดำเนินงานสำรวจหนังสือ	๓๑
คอมพิวเตอร์กับงานสำรวจหนังสือ	๔๒
รายงานการสำรวจหนังสือ	๔๕
ประโยชน์ของงานสำรวจหนังสือ	๔๗
ปัญหาในการดำเนินงานสำรวจหนังสือ	๕๐
๓. งานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๕๒
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๕๓
หอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๕๘
หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๖๔
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๗๑
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๘๓
กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล	๙๐
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๙๔
แผนกห้องสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร	๙๘
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๑๐๒
หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๑๐๖
๔. วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐๙
วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐๙
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๙
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๑๐
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๑

๖. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๙๐
สรุปผลการวิจัย	๑๙๐
อภิปรายผล	๒๐๒
ข้อเสนอแนะ	๒๐๙
บรรณานุกรม	๒๑๑
ภาคผนวก	๒๑๘
ประวัติผู้เขียน	๒๓๔

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. สถานภาพของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๑๒
๒. ตำแหน่ง หน้าที่และการศึกษาของผู้สำรวจหนังสือในห้องสมุด มหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๑๔
๓. หัวหน้างานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๑๘
๔. ผู้สำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๒๐
๕. ประเภทของทรัพยากรที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ดำเนินงานสำรวจ	๑๒๒
๖. ความถี่ในการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย	๑๒๔
๗. ระยะเวลาในการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุด มหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๒๕
๘. การเปิด-ปิดบริการของห้องสมุดในระหว่างดำเนินงานสำรวจ หนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๒๗
๙. การเรียกคืนหนังสือจากผู้ใช้ห้องสมุดก่อนดำเนินงานสำรวจ หนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๒๘
๑๐. วิธีสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๓๐
๑๑. การดำเนินงานเกี่ยวกับคู่มือการสำรวจหนังสือของห้องสมุด มหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๓๑
๑๒. คู่มือที่ใช้ประกอบการสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย	๑๓๒
๑๓. การปฏิบัติงานประจำของผู้สำรวจหนังสือในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ของประเทศไทย	๑๓๓

ตารางที่

ท

หน้า

๑๔. งานที่ผู้สำรวจหนังสือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติในการดำเนินงาน สำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๓๔
๑๕. ขั้นตอนการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย ในกรณีที่สำรวจพบหนังสือบนชั้นหนังสือ	๑๓๕
๑๖. ขั้นตอนการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย ในกรณีที่สำรวจพบหนังสือบนชั้น แต่มีข้อผิดพลาด บางประการ หรือ สำรวจพบหนังสือชำรุด	๑๔๔
๑๗. ขั้นตอนการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย ในกรณีที่สำรวจไม่พบหนังสือบนชั้นหนังสือ ...	๑๕๐
๑๘. ขั้นตอนการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย ในกรณีที่ค้นหาหนังสือที่สำรวจไม่พบบนชั้นหนังสือ และค้นจากแหล่งต่าง ๆ ไม่พบ	๑๕๓
๑๙. ขั้นตอนการดำเนินงานสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย ในช่วงก่อนสรุปว่าหนังสือที่สำรวจไม่พบบน ชั้นหนังสือและค้นจากแหล่งต่าง ๆ ไม่พบว่าเป็นหนังสือหาย ..	๑๕๘
๒๐. การรวบรวมจำนวนหนังสือหายจากการสำรวจหนังสือของ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๖๐
๒๑. การจัดทำรายชื่อหนังสือหายที่ได้จากการสำรวจหนังสือของ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๖๒
๒๒. ลักษณะของรายงานการสำรวจหนังสือและการนำเสนอรายงาน ผลการสำรวจหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๖๔
๒๓. ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของ ประเทศไทย เกี่ยวกับทรัพยากรที่ห้องสมุดควรสำรวจ	๑๖๕
๒๔. ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากร	๑๗๓

ตารางที่

หน้า

๒๕ . ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกคืนทรัพย์สินจากผู้ใช้ห้องสมุด	๑๗๔
๒๖ . ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร	๑๗๔
๒๗ . ปัญหาเกี่ยวกับความถี่และระยะเวลาในการสำรวจหนังสือ ...	๑๗๕
๒๘ . ปัญหาเกี่ยวกับการเปิด-ปิดห้องสมุด	๑๗๖
๒๙ . ปัญหาเกี่ยวกับวิธีสำรวจและการทำงานสำรวจหนังสือ ...	๑๗๗